

A m. kir. erdészeti kísérleti állomás

írta: Róth Gyula.

A soproni m. kir. erdészeti kísérleti állomás működését Vadas Jenő vezetése alatt az 1897. évi 12650. F. M. sz. rendelet alapján kezdette meg Selmechányán, tehát már 35 éves multra tekinthet vissza. Közvetlenül a megalapítása után megindította „Erdészeti Kísérletek” címmel tudományos folyóiratát, melyben kutatásainak eredményeit közli idegen nyelveken is és melynek segítségével jelenleg is fenntartja az érintkezést az egész világ erdészetének tudományos köreivel.

Pár évvel az állomás életrekelése után hazánk belépett az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetségébe, melynek nagygyűlésein 1903-ban először, azóta állandóan résztvett. A nemzetközi szövetségben a magyar állomás munkájával előkelő helyet küzdött ki a maga számára, ami külsőleg is kifejezésre jutott abban, hogy az 1910. évi belgiumi nagygyűlésen a magyar állomásnak akkori vezetőjét: Vadas Jenőt, egyhangúlag elnökké választották, 1929-ben pedig — a háború után Stockholmban tartott első nagygyűlésen — a 37 országból összesereglett szakférfiak a francia elnök mellé a magyar állomásnak jelenlegi vezetőjét, Róth Gyulát választották egyhangúlag alelnökké, úgy hogy az összesen héttagú vezetőbizottságnak élére került Magyarország Franciaország mellé. Nincs más nemzetközi tudományos szervezet, amelyben hazánknek ily előkelő helyzet és ily nagy elismerés jutott volna.

A magyar állomás működését — melyről a külföldet is állandóan tájékoztattam — be akarta mutatni a nemzetközi szövetség előtt és az 1914. évre a magyar kormány meghívta a nemzetközi szövetséget hazánkba. Ez a gyűlés teljesen elő volt készítve, megtartását a háború akadályozta meg. Ugyancsak a

háború súlyos fennakadást okozott az állomás munkásságában, mivel annak következtében elvesztette székhelyét, Selmechányát, összes felszerelését és a Kárpátok koszorújában elszórt kísérleti területeit, melyek közül a likavkai (a Fáttra aljában) erdőápolási és felújítási telep, a szabédi (Mezőség) kopár fásítási telep és a kisiblyei (Selmechánya) arboretum voltak a legfontosabbak. Elvesztette az országban 9 helyen létesített, egyöntetűen és gazdagon felszerelt kettős erdészeti meteorológiai állomásait és a 23 helyen telepített származási kísérleti telepeit, a külföldi fafajok honosítása érdekében létesített 13 telepet és 8 áterdölési és egyéb kísérleti telepét. A háború következményei több évre lehetetlenné tették a kísérleti állomás munkásságát, csak 1923-ban indult meg újra a munka és 1926-ban jelent meg újra 6 évi szünet után az állomásnak régi folyóirata. Az állomás működéséről most is állandóan tájékoztattam a külföldet, részben az irodalomban, részben előszóval, 1927-ben a Deutscher Forstverein frankfurti gyűlésén a háború utáni magyar erdőgazdaság rövid ismertetésével együtt a magyar erdészeti szakoktatásnak és a kísérleti állomásnak munkáját is vázoltam, (megjelent a Jahresbericht des Deutschen Forstvereines 1927. évi kötetében), 1929-ben az erdészeti kutatóintézetek stockholmi gyűlésén az állomás speciális munkatereiről, a természetes felújításra irányuló kísérleteimről tartottam előadást és felolvastam dr. Magyar Pál értekezését a szikfásításnak kérdéséről. Az állomás működésének megindítása, külső telepeink berendezése, felszerelése és ellátása igen sok akadályba ütközött, mindamellett sikerült a m. kir. földművelésügyi miniszter úrnak és az illetékes szaktársaknak hatásos támogatásával az állomás működését kifejleszteni annyira, hogy jelenleg a következő területekre terjeszkedik az ki: A soproni központnál a vezetőfőiskolai tanár mellett öt erdőmérnök dolgozik, munkakörük a következő: Az állomás vezetője a természetes felújítás és az erdőápolás, továbbá a külföldi fafajok honosításának és a fa-
magvak származási kérdésének körébe vágó kutatásokat folytat, dr. Magyar Pál a futóhomok és a szik erdőgazdaságnak problémáit kutatja biológiai és florisztikai alapon, ifjász Ervin az erdőgazdaság hydrológiai, meteorológiai és geológiai kutatá-

sait folytatja, dr. Worschitz Frigyes a fatechnológia terén dolgozik speciálisan a fa Röntgen-vizsgálata segítségével, Pammer Dezső a külső kísérleti területeknek statisztikai adatait dolgozza fel és Stefaits István az entomológia és pathológia terén kutat, egyúttal az állomás adminisztráció ügyvitelét végzi.

Külső telepeink a következők: M. kir. erdészeti szikkísérleti telep, Püspökladány, 120 ha, helyi vezetője: vitéz Tury Elemér erdőmérnök; m. kir. erdészeti homokkísérleti telep, Kecskemét, 400 ha, helyi vezetője: Zsámbor Zsolt Pál erdőmérnök; m. kir. József főherceg arboretum, Gödöllő, 200 ha.

Felújítási kísérleti telepek (30—80 ha körül) Farkasgyepű (veszprémi püspökség), Felsősegesd (gróf Széchenyi Bertalan), Iharos (báró Inkey Pál), Pálháza (gróf Károlyi László), Parád (nemzeti közművelődési alapítvány), Pornóapáti (Lajos bajor kir. herceg), Pécs (Pécs város), Pécsvárad (m. kir. vallás alapítvány), Sopron (Sopron város), 9 helyen, tervbe véve: Lillafüred (miskolc m. kir. erdőigazgatóság).

Áterdölési kísérleti területek: az előbbiektől mellett és azonkívül Erdősokonya (gróf Széchenyi Lajos) és Rőjtök (gróf Széchenyi-hitbizomány), 11 helyen.

Talajvíz megfigyelő-állomások 96 helyen az Alföldön.

Erdészeti kettős meteorológiai állomások (erdőben és nyílt területen) (Sopron, Püspökladány, Gödöllő, Királyhalom, 4 helyen). Még szükséges legalább három: Kecskemét, Lillafüred és Esztergom.

A háborúelőtti kísérleti területekből csak a gödöllői József főherceg arboretum maradt meg, valamint a királyhalmi kettős erdészeti meteorológiai állomás, melyet a háború után teljesen kifosztottak, a többiek újonnan létesültek.

Ugyancsak az erdészeti kísérleti állomás ügykörébe vág Fekete Zoltán főiskolai tanár munkája az akáctörzs tömeg táblái és az alföldi akácfasorok fatermési táblái körül, dr. Fehér Dániel főiskolai tanár munkássága a növénybiológia terén, amelynek érdekében Fehér számos kísérleti területet létesített, úgy hazánkban, mint külföldön; Lessenyi Ferenc főiskolai tanár erdőgazdaságpolitikai és közgazdasági munkássága; továbbá Vági István főiskolai tanár kutatásai a szikes talajok che-

miája ügyében, vitéz dr. Bokor Rezső kutatásai a talajbakteriológia terén és vitéz Török Béla főiskolai adjunktus kutatásai az erdei munka racionalizálása tárgyában, mely munkák mind az 1935. évi nagygyűlésen bemutatásra kerülnek.

Mint a fentiek igazolják, az állomás kutatómunkája oly szép fejlődésnek indult, hogy az 1914. évre tervezett kongresszusra való meghívással elvállalt kötelezettségeinknek újra eleget tudunk tenni és ennek következtében a magyar kormány a stockholmi gyűlésen megismételte a 19 évvel ezelőtti meghívást, hogy a nagygyűlés Magyarországon legyen megtartva. E körül bizonyos nehézség merült fel és pedig azért, mert Franciaország is átadta azt a meghívását, mely a régebbi terv szerint az 1914. évi magyar nagygyűlésen hangzott volna el, hogy a következő gyűlés Franciaországban legyen megtartva. A két eltérő javaslat hosszabb tárgyalások után a magyar és francia képviselők között való megegyezés alapján arra vezetett, hogy az 1929-iki nagygyűlés a francia részről előterjesztett indítvány értelmében mind a két meghívást elfogadta és elhatározta, hogy 1932-ben Franciaországban, 1935-ben Magyarországon legyen a gyűlés. Ennek következtében úgy az állomás saját személyzetének, mint a főiskolai tanároknak az állomás kutatómunkájával érintkezésben álló törekvése is arra irányult, hogy a kongresszust megfelelően előkészítsük és sikerült is oly munkahálózatot kifejlesztenünk, mely nemcsak biztosítja az 1935. évi hazai nagygyűlés sikerét, hanem nemzetközi viszonylatban is igazolni tudja azt az előkelő helyet, melyet a magyar erdészeti kutatás a szövetség keretében mindig is elfoglalt. A hazai kongresszus programja az elmúlt kongresszuson érvényre jutott kívánságoknak és igényeknek megfelelően úgy van tervezve, hogy a nagygyűlés résztvevői egyrészt áttekintést nyerjenek a speciális erdészeti kutatás helyzetéről és eredményeiről, másrészt a hazai szakoktatásról és a magyar erdőgazdaságról, de általános képet is kapjanak a magyar kulturális viszonyokról. Súlyt fektettünk arra, hogy a nagygyűlés résztvevői minden tekintetben kedvező képet kapjanak, aminek érdekében a megszállások kivétel nélkül nagyobb kultúrgócponokban vannak tervbe véve. A vándorgyűlés jelle gével bíró nagygyűlésnek vázlatos programterve a következő:

Megnyitás Sopronban, a soproni erdőknek és az azokban lévő kísérleti területeknek megtekintése, erdőmérnöki főiskola, kísérleti állomás.

A Saághy-féle kámoni arboretum és a gróf Ambrózy—Migazzi-féle jeli Hortus Botanicus, továbbá a bajor királyi család sárvári uradalmához tartozó pornóapáti erdei fenyvesekben lévő kísérleti területek külön csoportokban. Megszállás Balatonföldvár.

Kirándulás a Bakonyba, a veszprémi püspökség erdeiben lévő kísérleti területek megtekintése, esetleg a szentgáli tiszafa-erdő. Meghálás Pécssett.

Pécs város erdejében lévő kísérleti területek. Artéri erdők. Megszállás Szegeden.

A királyhalmi szakiskola erdeje, az erdészeti homokkísérleti telep Kecskeméten. Megszállás Budapesten, párnapos tartózkodás Budapesten, előadások és tárgyalások, közben a gödöllői József főherceg arboretum megtekintése, azután az erdészeti szikkísérleti telep Püspökladányban, megszállás Debrecenben. Hortobágyi erdők, megszállás Lillafüreden.

Lillafüredi erdőgazdaság. Záróünnepély.

A nagygyűlés programja úgy van kitervezve és előkészítve, hogy — ha a még szükséges felszerelést meg tudjuk beszerezni — az egész világból összeseregülő szakférfiak teljes elismerését fogjuk kiérdemelni és ékes bizonytságot fogunk tenni hazánk kulturális fejlettségéről.

Ennek előfeltétele, hogy a kormány ne zárkózzék el annak felismerése elől, hogy a jelen helyzet megköveteli azt, hogy az 1935. évig nagyobb áldozatokat kell hoznunk az erdészeti kísérletügy terén annak érdekében, hogy úgy állhassunk meg a világ színe előtt, mint a multunk és az eddigi munkánk azt követeli. Most erre a térre kell koncentrálnunk az erőinket, inkább — ha más lehetőség nincs — más teret kell elhanyagolnunk, mert az erdészeti kutatás és kísérletügy terén önként vállalt oly kötelezettségeink vannak, amelyek teljesítése dicsőséget és elismerést, elmulasztásuk ellenében szégyent hoz hazánkra és erdőgazdaságunkra.
